

Streszczenie rozprawy doktorskiej
nt. Nasilenie i uwarunkowania zagrożenia cyberprzemocą
wśród młodzieży gimnazjalnej

Praca podejmuje niezwykle ważną społecznie problematykę nasilenia i uwarunkowań zagrożenia cyberprzemocą wśród młodzieży gimnazjalnej. Podjęta w rozprawie problematyka jest obecnie szczególnie aktualna, gdyż cyberprzemoc stała się dla wielu szkół poważnym problemem, wymagającym skutecznego przeciwdziałania.

Celem poznawczym pracy jest zdobycie wiedzy na temat nasilenia zagrożenia agresją i przemocą realizowaną za pomocą nowych mediów oraz zobrazowanie uwarunkowań tych zagrożeń wśród młodzieży gimnazjalnej. Celem praktycznym jest wykorzystanie wyników badań do opracowania dyrektyw pedagogicznych skierowanych do nauczycieli, wychowawców, rodziców oraz instytucji, których działalność pozwoli na zmniejszenie nasilania cyberprzemocy wśród młodzieży oraz stworzenie projektu oddziaływań profilaktycznych i wychowawczych skierowanych do młodzieży zagrożonej agresją elektroniczną.

Badania zostały przeprowadzone wśród uczniów z wybranych szkół gimnazjalnych z terenu powiatu kieleckiego. W pracy przybliżono także instytucjonalne aspekty zjawiska cyberprzemocy oraz skuteczność działań profilaktycznych i edukacyjnych realizowanych w szkołach.

Przeprowadzone badania ukazały obraz zagrożeń cyberprzemocą badanej młodzieży oraz przybliżyły jej nasilenie i uwarunkowania. Wykorzystane w pracy narzędzia badawcze pozwoliły na ukazanie skali sprawstwa i skali wiktyimizacji agresji elektronicznej, kompetencji informatycznych badanych, skali dysfunkcjonalnego korzystania z Internetu przez badanych, typów agresji elektronicznej ze względu na relacje respondenta z ofiarą i ze sprawcą oraz skalę normatywności rodzicielskiej wobec używania nowych mediów przez uczniów gimnazjum itp.

Praca składa się z trzech rozdziałów. Rozdział pierwszy składa się z pięciu podrozdziałów, które szczegółowo analizują: cyberprzemoc jako zagrożenie dla dzieci i młodzieży ze strony nowych mediów informatycznych. Znajdują się tu rozważania terminologiczne oraz wyjaśnienie podstawowych pojęć i koncepcji teoretycznych, pedagogiczne, socjologiczne i psychologiczne aspekty oraz uwarunkowania zagrożenia młodzieży szkolnej cyberprzemocą, cechy i właściwości okresu dojrzewania z perspektywy podatności na cyberprzemoc i inne uzależnienia, oraz problemy agresji i przemocy elektronicznej oraz uzależnień gimnazjalistów

od rzeczywistości wirtualnej a reagowanie pracowników szkoły i rodziców na sytuacje związane z cyberprzemocą. Ostatni podrozdział to analiza stanu badań nad problemem cyberprzemocy.

W rozdziale drugim przedstawione zostały metodologiczne podstawy badań: przedmiot i cel badań, problematyka badawcza i hipotezy, zmienne i wskaźniki badawcze, następnie omówiono zastosowane w badaniach metody, techniki, narzędzia badawcze, zakres, organizację i przebieg badań oraz kryteria doboru próby badanej i terenu badań. Na koniec dokonano społeczno - demograficznej charakterystyki osób badanych.

Trzeci rozdział rozprawy podzielony został na trzy podrozdziały zawierające analizę i interpretację zebranego materiału empirycznego. Pierwszy z nich charakteryzuje nasilenie zagrożenia cyberprzemocą wśród młodzieży gimnazjalnej w województwie świętokrzyskim. Drugi przedstawia uwarunkowania nasilenia zagrożenia cyberprzemocą wśród młodzieży gimnazjalnej. W podrozdziale trzecim przeanalizowana została profilaktyka i interwencja w szkołach gimnazjalnych związana z cyberprzemocą.

Rozdział czwarty to analiza nasilenia i uwarunkowań zagrożenia cyberprzemocą na podstawie porównań badań własnych z badaniami J. Pyżalskiego. W rozdziale tym przedstawiono nasilenie doświadczania i stosowania różnych form cyberprzemocy, typy osób stosujących i doświadczających cyberprzemoc oraz kompetencje informatyczne oraz dysfunkcjonalne korzystanie z Internetu.

W zakończeniu dokonano uogólnienia wyników badań przedstawionych w rozprawie oraz dokonano ich interpretacji. Uzyskane wyniki badań zostały następnie wykorzystane do wysunięcia wniosków praktycznych dotyczących: wskazania postulatów dotyczących edukacji i profilaktyki cyberprzemocy, w tym usprawnienia działalności szkoły w zakresie profilaktyki cyberprzemocy wśród młodzieży, uświadamiania młodych ludzi w kwestii respektowania prawa w świecie wirtualnym, uczenia ich odpowiedniego zachowania w sytuacjach konfliktowych w Internecie, podnoszenia świadomości młodych ludzi dotyczącej zagrożeń w Internecie, wyposażania w odpowiednią wiedzę na ten temat, uczenia konstruktywnych sposobów reagowania na cyberprzemoc. Praca ukazała, że działania wychowawcze podejmowane przez rodziców i nauczycieli powinny być kompleksowe i uwzględniać zarówno specyfikę komunikacji zapośredniczonej, jak i wszystkie zagrożenia, jakie z nią współwystępują. Pracę kończą: bibliografia, wzory narzędzi badawczych, wykaz tabel oraz wykaz diagramów.

**Summary of doctoral dissertation
on Intensity and Circumstances of the Cyberbullying Threat
among Junior High School Youth**

This dissertation concentrates on a critical social problem of the intensity and circumstances of the cyberbullying threat among junior high school youth. The problem discussed in the dissertation is particularly topical today because for many schools cyberbullying has become a serious problem that requires effective countermeasures.

The cognitive aim of this dissertation work is to gain knowledge on the intensity of the aggression and violence threat generated by new media and to illustrate the circumstances of these threats among junior high school students. The practical aim is to use the research results to develop pedagogical directives for teachers, educators, parents, and institutions, the activities of which will reduce the intensification of cyberbullying among youth and create a project of prevention and education for youth endangered with email aggression.

The research was conducted among students from selected junior high schools from the district of Kielce. In this dissertation, the emphasis is likewise put on the institutional aspects of the phenomenon of cyberbullying, and the effectiveness of preventive and educational activities in schools.

The conducted research shows the picture of cyberbullying threats to the youth and reveals its intensity and circumstances. The research tools used in this dissertation have allowed us to show the scale of perpetration and the scale of electronic aggression victimization, digital competencies of the respondents, the scale of dysfunctional use of the Internet by respondents, the types of electronic aggression related to the relationship of the respondent to the victim and the perpetrator and the scale of parental normativity against the use of new media by junior high school youth etc.

This dissertation consists of three chapters. The first chapter consists of five subsections, which analyze in detail: cyberbullying as a threat to children and youth from the new information media. There are terminology considerations and explanation of basic concepts and theoretical concepts, pedagogical, sociological and psychological aspects and circumstances of threat for schoolchildren with cyberbullying, features and factors of adolescence from the perspective of vulnerability to cyberbullying and other addictions, and the problems of violence and electronic aggression and addiction of junior high school youth from virtual reality and the response of school staff and parents to situations of cyberbullying. The last section is an analysis of the state of research on the problem of cyberbullying.

The second chapter presents the methodological basis of the research: the object and purpose of research, research problems and hypotheses, variables and indicators of research, then it discusses the applied research methods, techniques, research tools, scope, organization, and conduct of the study and the criteria for the selection of the research sample and the research area. Finally, the respondents are described in the socio - demographic terms.

The third chapter of the dissertation is divided into three subsections containing the analysis and interpretation of the empirically collected material. The first one is characterized by the intensity of the cyberbullying threat among junior high school youth in the Świętokrzyski administrative district. The second shows the determinants of the intensification of the cyberbullying threat among junior high school youth. In the third subsection, prevention and intervention associated with cyberbullying are analyzed in junior high schools.

The fourth chapter includes an analysis of the intensity and circumstances of the cyberbullying threat based on comparisons of this research with that of J. Pyżalski. This chapter shows the intensity of the experience and the use of various forms of cyberbullying, the types of people using and experiencing cyberbullying and digital competencies and dysfunctional use of the Internet.

Finally, the generalizations of research results presented in the dissertation are provided, and their interpretation is made. The obtained results are then used for conclusions in practical terms related to the demands on education and prevention of cyberbullying, including the improvement of school activities for the prevention of cyberbullying among youth, raising awareness of youth to respect the law in the virtual world, teaching them how to behave appropriately in conflict situations in the Internet, raising awareness of the youth on the dangers of the Internet, knowledge of the subject, teaching the constructive ways to respond to cyberbullying. The dissertation shows that the educational activities undertaken by parents and teachers should be comprehensive and take into account both the specificity of mediated communication, and all the risks that coexist with it. The dissertation is completed with bibliography, patterns of research tools, the list of tables and the diagram list.